handling i denne ærkebispestrid toges op igen ca. tyve år senere under Jens •Grands konflikt med Erik Menved.
E.s kamp var ikke en kamp for at indføre kirkeretten i Danmark selv om han synes at have været nært knyttet til de kirkelige frihedsanskuelser der verserede i tiden og i øvrigt havde været velorienteret i alle arter af den kirkelige jura (hvori kongemagtens repræsentanter i processen imidlertid også har været velbefarne). Kampen gjaldt dels en tilpasning af den skånske og danske kirke til den internationale med hensyn til administration og retsgrundlag, dels en befæstelse af de rettigheder i det danske samfund som ærkesædet havde at gøre krav på. Vi er uden indsigt i E.s psyke, men selve forløbet af striden og den fasthed hvormed standpunkterne føres frem og gentages er udtryk for et stærkt og stridbart sind. Men der er ingen tvivl om at det for E. først og fremmest var kirkens og ikke hans egen sag det gjaldt. Det oprigtige forhold til tidens nye religiøse bevægelser der fandt udtryk i at han lod sig begrave i franciskanerkirken i Lund hører med til helhedsbilledet af hans person. □Segl med bispefremstilling: Stik af J. Haas efter tegnet fantasiportr. af Müller.

Acta processus litium, udg: Alfr. Krarup og W. Norvin, 1932. – C. Paludan-Müller i Vidensk. selsk.s skr. 5.r. hist.-philos. afd. IV, 1872 319–85. H. Olrik: Konge og præstestand II, 1895. Samme i Hist. t. 6.r. VI, 1895–97 641–47. L. Holberg: Kirke og len under Valdemarerne, 1899. William Norvin i Scandia V, Sth. 1932 251–94 (optr. i forf.s Fra Hellas til Frue Plads, 1941 44–85). Niels Knud Andersen: Ærkebiskop Jens Grand I, 1943. Aksel E. Christensen: Kongemagt og aristokrati, 1945 (fot. optr. 1976). Niels Skyum-Nielsen i Scandia XXVIII, Sth. 1962 1–91. Samme: Kirkekampen i Danm. 1241–1290, 1963.

Kai Hørby

Erlandsen, Niels, † efter 1285, gældker. F: Erland og Cæcilia (datterdatter af Sune •Ebbesen). ~Elisabeth. – Bror til Jakob •E. og Erland •E.
E. indtog som gældker i Skåne fra Abels tid og under kongerne Christoffer I og Erik Klipping en overordentlig indflydelsesrig stilling som leder i den kongelige forvaltning af Skåne og inden for selve rigets politik. Hans slægt er ikke meget kendt, men må have været fornem og godsrig. I kongemagtens store strid med gældkerens bror, ærkebiskop Jakob E. stod E. ikke blot på kongemagtens side, men benyttedes også af denne som særlig befuldmægtiget repræsentant i forhandlingerne omkring den skånske kirkeret forud for Jakob E.s fængsling og proceduren for pavestolen. 13.6.1283 nævnes E. første gang som forhenværende gældker, men han optrådte stadig i nogle år i forbindelse med rigets øverste politiske anliggender, sidst 28.5.1285 hvor han var medlem af det worthæld-nævn der i striden mellem Erik Klipping og hertug Valdemar af Slesvig svor over for det samlede danehof om kronens herredømme over Als, krongodset i Sønderjylland samt mønten og ledingsafløsningen sst. E. er formentlig død kort efter 1285 og velsagtens begravet i Lunds domkirke i hvis nekrologium han omtales.

Niels Skyum-Nielsen i Scandia XXVIII, Sth. 1962 1–91. Samme: Kirkekampen i Danm. 1241–1290, 1963.

Kai Hørby

Erlandsønnerne, se **Galen**, slægt.

Erlang, Agner Krarup, 1878–1929, matematiker. * 1.1.1878 i Lønborg, † 3.2.1929 i Kbh., begr. Sundby kgd. F: lærer Hans Nielsen E. (1839–1901) og Magdalene Krarup (1851–1931). Ugift.
Forberedt hjemme bestod E. 1892 præliminæreksamen ved Kbh.s univ. Han var derefter to år hjælpelærer ved faderens skole indtil han 16 år gammel kom til Frederiksborg gymnasium hvor han 1896 tog studentereksamen med udmærkelse. Han fik Regensen og tog 1901 skoleembedseksamen med matematik som hovedfag. For en prisopgave om Huygens løsninger af infinitesimalproblemer fik han 1904 accessit. Efter nogle år som lærer ansattes han 1908 ved Kbh.s Telefon A/S som videnskabelig medarbejder og chef for det netop oprettede laboratorium. E. skabte det teoretiske grundlag for den moderne teletrafikteori. Hans pionerindsats var sundt forankret i såvel grundvidenskaben matematik – særlig sandsynlighedsregningen – som de anvendte tekniske videnskaber. Ved sine gode teknisk dækkende formuleringer af dagligdagens problemer og sine elegante løsninger under anvendelse af sin arbejdshypotese, statistisk ligevægt, foregreb E. resultaterne af den efter hans død mere afklarede teori for stokastiske processer. Arbejdshypotesen udtrykte at det pr. tidsenhed gennemsnitlige antal ophørte ønsker skulle være lig med det gennemsnitlige antal påbegyndte ønsker for enhver trafiktilstand inden for rimeligt lange tidsintervaller. Denne antagelse blev fundamentet i alle beregningsarbejder ved dimensionering og drift af teleanlæg. Han blev initiatoren af teletrafikteorien der senere fandt anvendelse og gav inspiration langt uden for telefoniens område. Det var af stor vigtighed under telefoniens vækst i såvel abonnenttal som trafikmængde under anvendelse af en stadig mere kompleks organisation af mennesker og teknik at kunne forudberegne ventetider og optagethed for telefonop-

kald. Man kunne under disse forhold ikke direkte overføre indsamlede erfaringer fra fortiden til brug i nutidige og fremtidige situationer. Man havde behov for at vurdere et systems funktion endnu mens det var på tegnebrættet for at sikre sig at det kom til at virke efter hensigten – en rimelig god, men ikke for dyr service – og etablering af en sikker kontrol med eksisterende systemer og deres tilpasning til ændrede forhold.
1909 udledte E. en ventetidsformel for trafikken til én ledning. E.s B-formel for sandsynligheden for at alle ledninger i et simpelt bundt samtidig er optagne spredtes over kloden i løbet af få år efter sin fremkomst 1917. Den pionerindsats E. ydede i KTAS krævede ikke blot en stor begavelse – et geni – som E., men også et kreativt motiveret miljø. Det var E.s og telefoniens held at den administrerende direktør, Fritz *Johannsen, var foregangsmand på det ledelsesmæssige område og selv havde sans for den matematiske beskrivelse af trafik (bl.a. BUSY fra 1907, et banebrydende arbejde), at selskabets tekniske chef, J. L. W. V. *Jensen, var en af Nordens mest fremragende matematikere, og at overingeniør P. V. Christensen havde sans for at udmønte teori i enkle regler til dagligt brug. Den yngre, senere overingeniør, Kai Moe der overførte L. V. *Birchs grænseværdilære til trafik-dimensioneringens område bør også nævnes.
E. bevægede sig også uden for telefonien i et meget kreativt miljø, hans lærere, H. G. *Zeuthen og C. *Juel må her nævnes og vennen, den senere professor i statistik, H. C. *Nybølle, samt gruppen omkring Studenterhjemmet. – Ved et møde 28.10.1946 i Le comité consultatif international des communications téléphoniques a grande distance (C. C. I. F.) i Montreux knyttedes hans navn til den internationale trafikenhed – et rent tal – herefter benævnt „erlang". Benævnelsen „erlang" bruges for al trafik – ikke blot inden for telefonien – verden over. E.s sidste arbejde blev løsningen af et spændende risikoproblem: sandsynligheden for et slægtsnavns uddøen. – I tilslutning til den første internationale Congress on the Application of the Theory of Probability in Telephone Engineering and Administration 1955 i Kbh. placeredes i Telefonhuset i Borups Allé en mindetavle for E. for bidrag fra teleadministrationer og telefonfabrikker verden over.
E. udgav *Fircifrede Logaritme Tavler*, 1910–11, der 1975 kom i 35. udgave som *Matematiske tabeller*.
E. levede sammen med sin søster Ingeborg E. og støttede det af hende 1916 oprettede hjem for svagtbegavede piger og en række enkeltpersoner, bl.a. for at muliggøre deres uddannelse.
□Stik af R. Cottet. Foto. – Mindeplade (KTAS).

Hans Cl. Nybølle i Matematisk t. 1929 B 32–36 (m. bibliografi). E. Brockmeyer m.fl.: The life and works of A. K. E., 1948. U. Forchhammer i Berl.aft. 22.6.1955. Ingeborg Krarup Erlang: En vestjyde i Kbh., 1969.

Arne Jensen

Erlund, Christian Christopher, 1673–1754, postdirektør. * 28.3.1673 i Kbh., † 7.8.1754 i Sønderborg, begr. sst. F: Matthias E. og Susanne Harchesdatter († 1724, ~2° med agende post i Hamburg Elias Levessen, † 1724). ~1° med Marie Elisabeth Albertin fra Hessen, begr. 20.5.1722 i Kbh. (Tysk ref.). ~2° 9.11.1724 med Mette Sophie Rosenvinge, * 13.8.1689, † 25.7.1760 i Sønderborg, d. af landsdommer, justitsråd Matthias Henriksen R. til Ørbæklunde (1655–1714) og Anna Margrethe Wulff (1665–1752).
E. tjente først som skriverdreng, men 1691 drev rejselyst ham til udlandet. Efter eventyrlig omflakken som tjener, soldat, opvarter, frisør og skriver gennemrejste han Europa som lakaj hos prins Carl og kom hjem 1699, men da han 1701 i et slagsmål havde ihjelstukket en anden lakaj flygtede han, ramt af en dødsdom, til udlandet. Efter en tid at have været løjtnant, dernæst regimentsskriver ved de danske tropper i Nederlandene havnede han endelig 1703 som dansk postskriver i Hamburg. Her begyndte han udgivelsen af de skrevne aviser som han senere fortsatte i Kbh. Da de modsat de trykte aviser også bragte indenlandske nyheder fik de så stor udbredelse, især i højere kredse, i ind- og udland, at de indbragte ham 2000 rdl. årlig. Ved krænkelse af brevhemmeligheden som han først øvede i Hamburg viste han en side af sin postale dygtighed som den danske regering forstod at udnytte. 1709 blev han postkontrollør og kaldtes 1712 efter at have fået benådning for drabet til Kbh. som overpostkontrollør. Han medvirkede til den nye ordning af postvæsenet, og 1713 fik han tilladelse til at indrette et posthus. 1715 blev han toldinspektør i Kbh., og 1719 fik han sæde og stemme i generalpostamtet.
Hans væsentligste opgave blev at tjene regeringen som spion og, ved fortsat at åbne breve, afsløre mulige kupplaner. Bl.a. afslørede han den fangne svenske general Magnus Stenbocks forbindelse med den svenske regering og forhindrede hans flugt. På lignende måde kom han under vejr med en mere fantasifuld end egentlig realistisk sammensværgelse, planlagt af en afskediget embedsmand, Povl Juel der 1723 henrettedes for at ville løsrive Norge fra Danmark. – 1725 udnævntes E. til generalpostdirektør. Under hele hans embedsperiode rettedes mange og alvorlige anklager mod ham men uden at det fik følger for ham da han havde Frederik IVs bevågenhed. En